

Слово від редакції

СТАЛИЙ РОЗВИТОК: ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

SUSTAINABLE DEVELOPMENT: ECONOMIC ISSUES

Олена Корчинська

докт. екон. наук, редактор тематичного випуску «Вісника Академії праці, соціальних відносин і туризму»

Olena Korchynska

Dr. In Economics, Editor of the special issue, Journal of the Academy of Labour, Social Relations and Tourism

 orcid.org/0000-0003-2822-5634

 korchynska.aa@socosvita.kiev.ua

Сталий розвиток і Україна. 2015 р. на саміті ООН з питань сталого розвитку були затверджені Глобальні Цілі сталого розвитку на період до 2030 р. Ці Цілі визначено з урахуванням сучасного розуміння *сталого розвитку* як моделі економічного зростання, в якій використання ресурсів спрямовано на задоволення потреб людини при збереженні навколишнього середовища таким чином, щоб ці потреби в розвитку були задоволені не тільки зараз, а й для прийдешніх поколінь [1].

В Україні тривалий час відбувався процес адаптації Цілей сталого розвитку. Консультації проходили як на центральному, так і на місцевих рівнях. Понад 800 провідних експертів у тематичних сферах ЦСР брали участь у відкритому процесі встановлення національних завдань, що забезпечило об'єктивність оцінок та узгодженість прогнозних показників.

15 вересня 2017 р. Кабінет Міністрів України оприлюднив Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна». Цей документ визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР). У доповіді представлені результати адаптації 17 глобальних ЦСР з урахуванням специфіки національного розвитку. Розроблена національна система ЦСР (86 завдань розвитку та 172 показники для моніторингу їх виконання). Бенчмаркінгові орієнтири для досягнення до 2030 року було встановлено на підставі розрахунково-прогнозої роботи з використанням сценарних підходів до визначення напрямів розвитку країни на довгострокову перспективу [2].

Діяльність із імплементації Цілей сталого розвитку можна вважати продовженням реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна - 2020» (2015 р.) [3], яка декларує одним із важливих векторів економічного розвитку країни відновлення економічної стабільності та забезпечення стійкого зростання економіки екологічно невиснажливим способом.

Раціональне землекористування в Україні. Важливим аспектом економічного розвитку України слід вважати земельну реформу, покликану розв'язати економічні проблеми раціонального використання земель, охорони, збереження та відтворення родючості ґрунтів, а також запобігання розвитку деградаційних процесів. У Національній доповіді відзначено: «Існуюча практика землекористування спричиняє погіршення стану земель, а виснажливе використання земельних, лісових і водних ресурсів призводить до незворотних

втрата екосистемного та біологічного різноманіття» [2, с. 11]. Означені проблеми неможливо вирішити без формування стійкого економічного інтересу підприємств-виробників до впровадження ґрунтозахисних технологій і втілення інноваційно-інвестиційних ґрунтозахисних проектів.

Економічною платформою стратегії збалансованого використання, відтворення й управління ґрунтовими ресурсами України має бути еколого-соціо-економічний підхід, що синтезує основні аспекти концепції сталого розвитку й концепції багатофункціональності сільського господарства. Згідно із цим підходом, по-перше, використання ґрунтів для задоволення сучасних потреб не має ставити під загрозу питання про здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби; по-друге, необхідно враховувати можливості природного потенціалу ґрунту витримувати антропогенне навантаження й забезпечувати відтворення цього потенціалу та нормальне функціонування екосистеми; по-третє, екологобезпечне й ефективне використання ґрунтових ресурсів має забезпечувати підтримання екологічної рівноваги й збереження агроландшафтів і нормальні умови для життя й відтворення сільського населення. Реалізація цього підходу передбачає злиття воедино екологічних, соціальних та економічних складників розвитку аграрної сфери в інтересах людини, підприємства, держави й суспільства.

Держава має виконувати чотири функції охорони земель: регулювати, стимулювати, контролювати і карати. До основних компонентів економічного механізму збереження й відтворення родючості ґрунтів у сільському господарстві належать: економічні стимули й санкції, ціновий, фінансово-кредитний, податковий, страховий субмеханізм й субмеханізм інвестиційного забезпечення. Ці інструменти і важелі здатні корегувати вплив ринкових регуляторів економічного розвитку та діяльність суб'єктів господарювання.

Землекористувач повинен самостійно визначати комплекс заходів, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів своїх угідь. Проте будь-який землекористувач може діяти лише в межах своїх фінансових можливостей, а держава завжди виступає гарантом дотримання законодавчих вимог щодо збереження і підвищення родючості ґрунтів, тому очевидно, що для ефективної роботи системи державного управління родючістю ґрунтів потрібно застосовувати заохочення землекористувачів за підвищення рівня родючості ґрунтів.

Слід зазначити, що для побудови дієвого економічного механізму відтворення родючості ґрунтів необхідне формування нормативно-правової бази, а також інституціональні зміни земельного, природоохоронного й податкового законодавства в напрямі гармонізації вітчизняних інституційних норм з європейськими. У першу чергу необхідно ухвалити Закон України «Про збереження ґрунтів та охорону їх родючості», який би врегулював питання правового захисту ґрунту, та внести зміни в інші нормативно-правові акти. Необхідно також ухвалити Національну програму охорони ґрунтів України, залучити профільні наукові установи до її реалізації, забезпечити її належне фінансування.

З урахуванням положень Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні слід розробити й втілити на практиці регіональні програми охорони ґрунтів і відтворення їх родючості.

Огляд матеріалів цього номеру. Відкриває поточний номер рубрика «Дослідження питань гідної праці», що презентує результати наукового дослідження **Олени Кобзистої, Янини Ткаченко та Олександра Шубіна** на тему «Підвищення рівня мінімальної заробітної плати: наслідки та ризики». У статті на основі аналізу публічних статистичних даних виявлені динамічні зміни мінімальної заробітної плати, а також вплив її розміру на такі макроекономічні показники, як ВВП і рівень інфляції. Автори наводять як позитивні аспекти збільшення розміру мінімальної заробітної плати, так й окреслюють можливі ризики, зокрема зниження мотивації висококваліфікованих працівників, зростання рівня безробіття, масове скорочення обсягів субсидій.

Наступна рубрика присвячена питанням економічних відносин та державного управління. Стаття **Вікторії Буяшенко** «Недержавні вищі навчальні заклади і державна політика освіти в Україні» піднімає важливе питання формування державної політики України в сфері освіти. Ця стаття є продовженням тез виступу автора на науковій конференції «Цілі сталого розвитку: глобальні та національні виміри» (м. Київ, 2017 р.). Автор розглядає дане питання з різних позицій (соціально-філософської, соціологічної, економічної та управлінської). У матеріалі наголос зроблено на недосконалості та низькій ефективності чинної державної

політики освіти, також негативних наслідків імплементації такої політики на практиці як для студентів та викладачів недержавних ВНЗ, так і суспільства в цілому.

У статті **Анастасії Софієнко** «Міжнародний досвід управління зовнішнім державним боргом: уроки для України» проаналізовано сучасний стан зовнішньої заборгованості у різних країнах світу, зокрема Франції та Японії. Автор детально зупиняється на розгляді особливостей управління державним боргом у країнах-сусідах: Польщі та Угорщини. Проведений аналіз світового досвіду дав авторці змогу розробити рекомендації щодо управління державним боргом України.

Статті **Юлії Ярмоленко** та **Бориса Сидорука** присвячені актуальним економічним проблемам аграрної сфери й об'єднані в рубрику «Дослідження економіки АПК». Стаття Ю. Ярмоленко «Стан та тенденції розвитку аграрного виробництва в Україні» презентує результати дослідження, проведеного на основі аналізу статистичних даних Державної служби статистики України за 2000-2016 рр. У статті Б. Сидорука «Оцінювання збалансованого використання земельно-ресурсного потенціалу в аграрній галузі: основні етапи і система показників» здійснено подальший розвиток теоретико-методологічних засад оцінки збалансованого використання земельних ресурсів у сільськогосподарській галузі. Заслугує на увагу представлена у статті систематизація показників економічної, соціальної та екологічної оцінки використання земельно-ресурсного потенціалу аграрними формуваннями. Автор обґрунтовано доводить, що вирішення проблеми раціонального використання земель сільськогосподарського призначення можливе лише на основі поєднання соціально-економічного та екологічного підходів.

Завершує добірку статей рубрика «Вивчення профспілкового руху», яка представлена статтею **Ігоря Береста** «Товариство приватних службовців» Галичини: передумови та історія створення організації». Ця стаття побудована на аналізі документів стосовно створення та існування «Товариства приватних службовців» Галичини. На основі проведеного дослідження автор приходять до висновку, що товариство зіграло важливу роль у підтримці службовців різних категорій свого часу, а зараз може слугувати прикладом мультипрофесійної спілки найманих працівників різних галузей.

У рубриці «Рецензія» розміщена рецензія **Тетяни Семигіної** «(Об)міркування стосовно неформальності як багатовимірної соціальної практики». Авторка робить аналітичний огляд книги «Неформальні економіки у постсоціалістичному просторі: практики, інституції та мережі» [4]. Рецензентка звертає увагу на цікаві підходи авторів до розмежування дефініцій «формальність» і «неформальність». На думку авторки рецензії, книга буде цікавою корисною як досвідченим науковцям, так і тим, хто робить перші кроки у вивченні економіки.

Отже, добірка наукових публікацій, включена в цей випуск Вісника, відображає актуальні проблеми у різних сферах господарської діяльності та відбиває розмаїття наукових підходів до їх дослідження й розв'язання. Ми сподіваємося, що представлені у цьому випуску матеріали сприятимуть розвитку методології економічних досліджень та вирішенню актуальних теоретичних та практичних проблем сьогодення, зокрема, впровадження ідей сталого розвитку.

Перелік літератури та джерел інформації

1. Transforming our world: The 2030 Agenda for sustainable Development / United Nations. 2015. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld> (дата звернення: 1.12.2017).
2. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна» / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2017. URL: <http://bit.ly/2zWeCYa> (дата звернення: 1.12.2017).
3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна -2020»: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10> (дата звернення: 1.12.2017).
4. Informal Economies in Post-Socialist Space: Practices, Institution and Networks / Morris, J. and Polese, A., eds. Houndmills: Palgrave Macmillian, 2015. 302 p.

References

1. UN (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for sustainable Development*. Retrieved from: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>.

2. Retrieved from: *Sustainable Development Goals: Ukraine: National Report. About the Strategy of Sustainable Development "Ukraine -2020": Decree of the President of Ukraine dated January 12, 2015 № 5/2015.*<http://bit.ly/2zWeCYa>.
3. President of Ukraine (2015). *Pro Stratehiyu staloho rozvytku "Ukrayina -2020"*: Ukaz Prezydenta Ukrayiny vid 12.01.2015 r. № 5/2015 [On the Strategy of Sustainable Development "Ukraine -2020": Decree of the President of Ukraine dated January 12, 2015 № 5/2015]. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>.
4. Morris, J. and Polese, A., eds. (2015). *Informal Economies in Post-Socialist Space: Practicies, Institution and Networks*. Palgrave Macmillian.